

כוונת צדקה לקצר רגל שמאל של האות ק' כדי שתחזור להיות אות ה' בקדושה!

|| הרה"ג ר' פנחס פרידמן ||

כי בזכות מצות צדקה תחזור אות ה' שהיא השכינה הקדושה שורש הקדושה למקומה, שהקב"ה ברא בה את העולם וממנה נמשכת שפע רב טוב לכל הבריאה.

"ירד גבריאל ונעץ קנה בים"

ועתה בא וראה מה שמצינו עוד בענין זה נפלאות ב"ספר הליקוט" לרבינו האריז"ל (תהלים סח ד"ה גער חית קנה), אשר דיבר בקדשו לבאר מאמר הזוהר הקדוש (פרשת פנחס רנב). על הפסוק (תהלים סח לא): "גער חית קנה", שעתיד הקב"ה לשבור הרגל השמאלית של האות ק' מתיבת "קנה", ועל ידי זה תחזור האות ק' להיות אות ה' ובמקום "קנה" תהיה מלת "הנה", וזהו רמז הפסוק (ישעיה מ י): "הנה ה' אלקי"ם בחזק יבא", וכן (שם מא כז): "ראשון לציון הנה הנם". וצריך ביאור מהו ענין שבירת הקנה.

ומבאר האריז"ל כוונת הזוהר הקדוש על פי מה ששינו בגמרא (שבת נו:): "בשעה שנשא שלמה את בת פרעה, ירד גבריאל ונעץ קנה בים ועלה בו שירטון, ועליו נבנה כרך גדול של רומי". והביאור בזה כי ענין הקנה שצורתו כאות ו' ארוכה, הוא רגל השמאלית של האות ה' שנתארכה בבחינת אות ק', והנה הוא נעוץ בתוך הים של הקדושה לקבל יניקה משם, "ועליה נבנה כרך גדול של רומי", שמקבלים יניקה מהים של הקדושה על ידי הקנה שהיא רגל השמאלית של האות ק'.

הנה כי כן זהו ביאור דברי הזוהר הקדוש, שעתיד הקב"ה לשבור את הרגל השמאלית של האות ק' מתיבת "קנה", כדי לבטל החיות של מלכות רומי, שקמה ועומדת על הקנה אשר נעץ גבריאל בים של הקדושה, ועל ידי זה תחזור הקדושה לשלוט, ובמקום "קנה" נזכה לצירוף "הנה" שעל כך נאמר: "ראשון לציון הנה הנם וירושלים מבשר אתן".

בדרך זו מבאר האריז"ל מאמרם בגמרא (מגילה ו.ו): "קסרי וירושלים, אם יאמר לך אדם חרבו שתיהן אל תאמן, ישבו שתיהן אל תאמן, חרבה קסרי וישבה ירושלים, חרבה ירושלים וישבה קסרי תאמן, שנאמר אמלאה חרבה, אם מליאה זו חרבה זו, אם מליאה זו חרבה זו".

הכוונה בזה, כי כאשר חרבה ירושלים מחמת רגל השמאלית של האות ק' שירדה בתוך הקליפה בבחינת "קנה", הרי מוכרח שנבנית מלכות רומי שעומדת על הקנה שנעץ גבריאל בים של הקדושה, ולהיפך כאשר חרבה רומי מחמת שבירת הרגל השמאלית של האות ק' של קנה, הנה אז נבנית ירושלים כי הקליפה אינה מקבלת יניקה מהרגל השמאלית של האות ק'. אלו תוכן דבריו הקדושים.

"גדולה צדקה"

שמקרב את הגאולה"

ימתק להבין בזה מאמרם בגמרא (ב"ב י.ו): "גדולה צדקה שמקרב את הגאולה". כי כבר נתבאר שעל ידי מצות "צדקה" מקצרים

אריז"ל: כוונת צדקה לקצר רגל השמאלית של האות ק' שירדת למטה בתוך הקליפות לתת להם יניקה

על ידי קיצור רגל השמאלית של האות ק',

נעשה ממנה אות ה' ששתי הרגלים שוות בלי שום יניקה

צדק"ה היא אותיות צדק ה', מה שהיה תחילה "צדק"

עם ק' שירדת למטה, נתעלה להיות אות ה'

רש"י: "נתון תתן לו אפילו מאה פעמים", רמז שצריך לכוון

לבטל רגל השמאלית של אות ק' בגימטריא מאה

אולם כאשר בני ישראל חוטאים ח"ו, אז יש פגם באות ה' כי החיצונים מקבלים יניקה ממנה, אמנם עיקר היניקה הוא רק מרגל השמאלית של האות ה', שרגל זו מתארכת ויורדת למטה עד לחיצונים, ועל ידי זה נעשה מהאות ה' אות ק' שרגל השמאל של ארוכה, וזהו שכתוב (משלי ה ה): "רגליה יורדת מות", כלומר רגלי האות ה' יורדת למטה בתוך הקליפות שהם בבחינת מות, [ויש לרמז רגלי"ה היא אותיות רגלי ה' יורדת מות].

אות ה' של ה-בל

אות ק' של ק-ין

והנה מבאר בזוהר הקדוש (פרשת בראשית נד.) כי הבל וקין נולדו אחרי שהטיל הנחש זוהמא בחוה, לכן מצד אדם הראשון נולד הבל בקדושה, אבל מצד הנחש נולד קין שהיה בבחינת הרע של הנחש, לפי זה מבאר האריז"ל, כי מטעם זה בשמו של ה-בל אות הראשונה היא ה' שורש הקדושה, ואילו בשמו של ק-ין האות הראשונה היא ק', לרמז על רגל השמאלית של אות ה' שירדה למטה על ידי יניקת הנחש מהקדושה.

בדרך זו מגלה לנו האריז"ל מה שצריך לכוון במצות צדקה שהיא אותיות צדק ה', לרמז כי מה שהיה תחילה בבחינת אות ק' של "צדק" שרגליה השמאלית יורדת למטה, ועל ידי מצות צדקה מתבטלת יניקת הקליפות וחוזרת להיות בבחינת אות ה' של צדק"ה. אלו תוכן דבריו הקדושים בתוספת ביאור.

מעתה נראה לומר בדחילו ורחימו, כי על ענין נפלא זה רמזו לנו חכמינו ז"ל בלשון קדשם: "נתון תתן - אפילו מאה פעמים". ללמדנו שבנתינת צדקה צריך לכוון לבטל יניקת הקליפות מהאות ק', שעולה בגימטריא מאה שהיא בבחינת קין, כדי שתחזור להיות אות ה' שורש הקדושה.

וזהו פירוש הפסוק: "נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתן לו, כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלקיך בכל מעשיך ובכל משלח ידך". פירוש,

ושיחזור התפשטות רגל הק' לעלות למעלה ונעשית ה', ואז אין שם אחיזת קליפה".

וכן כתב ב"פרי עץ חיים" (שער הזמירות פ"ה בפסוק ואתה מושל בכל) וזה לשונו בקיצור:

"והנה נפרש אותיות צדקה, ק' רגליה ארוך ומגעת עד החיצונים, ולבסמא צריך שיתן צדקה ולמלאה באות ה'. גם אות ק' מורה על קין קינא דמסאבותא והתפשטות הנחש, ובנתינת צדקה יכוין שחזור התפשטות רגל הק' לעלות למעלה, ונעשית ה' בסוד הבל, ושם אין אחיזה לקליפות".

כדי להבין דבריו הקדושים ביתר הרחבה, נקדים מה שכתוב בבריאת שמים וארץ (בראשית ב ד): "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם", ודרשו על כך בגמרא (מנחות כט:): "אל תקרי בהבראם אלא בה' בראם". ומבאר בזוהר הקדוש (פרשת לך צג), פרשת צו כט., פרשת תזריע מג.) הכוונה בזה, על השכינה הקדושה שורש הקדושה שרמוזה באות ה', שבה ברא הקב"ה את העולם וממנה נמשכת שורש החיות לכל הבריאה כולה.

וזהו שכתב ב"פרדס רמונים" להרמ"ק (שער ט פ"ה), כי הטעם שנקראת "שכינה" הוא על שם שהיא "שוכנת" בתחתונים, וכן כתב בעל התניא ב"לקוטי אמרים" (פרק מא) שנקראת: "שכינה על שם ששוכנת ומתלבשת תוך כל עלמין להחיות ולקיימן". ולפי האמור הביאור בזה, כי החיות של כל הבריאה היא מהשכינה הקדושה שהיא בבחינת אות ה', שבה ברא הקב"ה את העולם וממנה נמשכת חיות לכל הבריאה.

וידוע מה שפירש רש"י על הפסוק (בראשית א א): "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", שבביל התורה ובשביל ישראל שנקראו ראשית, על כן כאשר ישראל שבשבילם נברא העולם עוסקים בתורה ומצוות בתכלית השלימות, כי אז אין שום פגם באות ה' שהיא השכינה הקדושה שורש החיות של כל הבריאה, והקב"ה משפיע על ידה שפע רב טוב לישראל.

בפרשתנו פרשת ראה במצוה החשובה של צדקה (טו י): "כי יהיה בך אביון מאחד אחיך באחד שעריך בארצך אשר ה' אלקיך נתון לך, לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך מאחיך האביון... נתון נתון לו ולא ירע לבבך בתתן לו, כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלקיך בכל מעשיך ובכל משלח ידך".

ופירש רש"י ומקור הדבר בספרי: "נתון תתן לו, אפילו מאה פעמים". וצריך ביאור מה ראו על ככה להזכיר דוקא המספר של "מאה פעמים", ולא אלף פעמים וכדומה. עוד ראוי להתבונן מה שבחר הכתוב להזכיר מכל האברים, דוקא שני אברים הללו הלב והיד: "לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך".

נקדים מה שמצינו בדברי חכמינו ז"ל שהפליגו מאד בחשיבות מצות צדקה, כמו שאמרו (ב"ב ט): "שקולה צדקה כנגד כל המצוות". ואמרו עוד (סוכה מט:): "גדול העושה צדקה יותר מכל הקרבנות". ובגמרא (שבת קלט): "אין ירושלים נפדה אלא בצדקה, שנאמר (ישעיה א כז) ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה". וזהו ששינו בגמרא (ב"ב י): "גדולה צדקה שמקרב את הגאולה".

והנה כמו שמצינו גודל מעלת המקיים מצות צדקה, כך מצינו דברים חריפים מאד במי שנמנע לקיים מצות צדקה, כמבואר בגמרא (בבא בתרא י): "כל המעלים עיניו מן הצדקה כאילו עובד עבודת כוכבים".

ומה נוראים הם הדברים שמצינו בתיקוני זוהר (הקדמה ב.) בגנות הקמצן שאינו נותן צדקה, שאינו מזרע האבות הקדושים, והנה הדברים בלשון קודש: "ואף כך השכינה רוגזת יותר על נבל כי ישבע לחם... שהוא קמצן נבל בממונו נבל שמו, שאין הוא נדיב ואין הוא מזרע האבות שנאמר עליהם (תהלים מז י) נדיבי עמים נאספו".

וצריך להבין מהו הענין שמצות צדקה היא כל כך גדולה, עד כדי כך שמצד אחד היא שקולה כנגד כל המצוות והמקיימה הרי זה כאילו קיים כל המצוות, ולעומת זה מצד שני הנמנע מלקיימה הרי זה נחשב כאילו עובד עבודה זרה, זאת ועוד שיש בכח מצוה זו לקרב את הגאולה העתידה.

בריאת העולם באות ה'

שהיא השכינה הקדושה

כדי לבאר כל זה אשא עיני אל ההרים להתבונן במשנתו הטהורה של רבינו האריז"ל ב"ספר הליקוט" (פרשת ראה ד"ה כי פתוח תפתח), אשר גילה לנו רמז נכבד ונשגב לכוון במצות צדקה, והגם שבהשקפה ראשונה דבריו הקדושים עמוקים מאד, אולם כפי שיתבאר לפנינו נוכל ללמוד מזה דברים נפלאים השווים לכל נפש בחשיבות מצות צדקה, והנה לשון קדשו של האריז"ל:

"עוד ענין הצדקה, כי אות ק' רומזת בקין קינא דמסאבותא והתפשטות הנחש והוא רגל הק', ובנתינת הצדקה יכוין שהק' תעשה ה',

את רגל השמאלית של האות ק' שתחזור לאות ה', וממילא תתבטל החיות של מלכות רומי שמקבל יניקה מהקדושה מהקנה שנעץ גבריאל בים. וזהו גם כן ביאור הגמרא (שבת קלט.): **"אין ירושלים נפדה אלא בצדקה, שנאמר ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה"**, כי על ידי חורבן רומי יבנה ירושלים.

ונראה לבאר מדוע דוקא הרגל השמאלית של האות ה', היא היורדת למטה בתוך הקליפות בבחינת אות ק' ולא רגל הימנית, על פי מה ששינינו בגמרא (שבת סג.): **"מאי דכתיב (משלי ג טז) אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד... למיימינן בה אורך ימים איכא וכל שכן עושר וכבוד, למשמאילים בה עושר וכבוד איכא אורך ימים ליכא"**. ופירש רש"י בפירוש השני: **"מיימינן בה עוסקין לשמה, משמאילים שלא לשמה"**. מבואר מזה כי ימין הוא עסק בתורה לשמה ואילו שמאל הוא עסק בתורה שלא לשמה.

הנה כי כן מבואר היטב מדוע דוקא הרגל השמאלית של האות ה' היא שיורדת למטה בתוך הקליפות, כי הרגל הימנית של האות ה' הרי רומזת על העסק בתורה לשמה בבחינת ימין, על כן אי אפשר שהקליפה תקבל יניקה מצד הרגל ימין, אבל ברגל השמאלית של האות ה' שייך ח"ו פגם על ידי שעוסקים בתורה שלא לשמה.

יומתק להבין בזה מה שמבואר בדברי האריז"ל (שער המצות פרשת ואתחנן) כי תורה **"לשמה"** היא אותיות **"לשם ה'"**, לפי האמור יש לפרש הכוונה בזה שצריך ללמוד תורה **לשמה** – **לשם ה'**, כדי שתישאר אות ה' שורש הקדושה במקומה, ולא שתהפוך ח"ו לאות ק' על ידי העסק בתורה שלא לשמה שהיא בבחינת שמאל, אשר על ידי זה יורדת רגל שמאל של האות ה' למטה בבחינת: **"רגליה יורדת מות"**.

ביאור שבירת ק' של קין לאות ה' של הבל

אלא שעתה הגיע הזמן לבאר דברי האריז"ל, שצריך לכוון במצות **"צדקה"** לשבור את רגל השמאלית של האות ק' שהיא בבחינת ק-ין, כדי שתתעלה שוב להיות אות ה' שהיא בבחינת ה-בל, וצריך להבין בדרך עבודת ה' השוה לכל נפש, מהו הקשר בין מצות צדקה לענין קין והבל.

ונראה לבאר הענין בזה, על פי מה שגילה לנו האריז"ל ב"שער הגלגולים" (הקדמה ו): **"כי רוב הנשמות הם בחינת קין והבל בניו של אדם הראשון, ומשם יפרדו אחר כך לכל הנולדים מאז ואילך"**. כלומר רוב הנשמות מתחלקות לשתי בחינות של הבל וקין שני הבנים של אדם הראשון, כאשר הבל מייצג את חלק הטוב והקדושה של העולם, לעומת קין שהרג את הבל שמייצג את חלק הרע אשר צריך תיקון גדול.

ולבאר הענין ביתר שאת, נקדים יסוד גדול בביאור הגדר המבדיל בין צד הקדושה לצד הטומאה, כי שורש הקדושה הוא הרצון להקריב מעצמו כדי להשפיע לאחרים, אבל שורש הטומאה הוא הרצון רק לקבל ולא לתת כלום לזולתו, ועל זה הוא שדרשו בגמרא (ב"ב י:)‏ על הפסוק (משלי יד לד): **"צדקה תרומם גוי וחסד לאומים חטאת, צדקה תרומם גוי אלו ישראל... וחסד לאומים חטאת, כל צדקה וחסד שאומות עובדי כוכבים עושין חטא הוא להן, שאינם עושין אלא להתגדל בו"**.

והנה הגם שהדברים ברורים בכל זאת נרחיב בענין זה, על פי הידוע מספרים הקדושים שהבורא יתברך שמו ברא את העולם הוא כדי להיטיב לברואיו, ומקור הדבר במשנתו הטהורה של רבינו האריז"ל (ע"ח שער הכללים פ"א): **"כשעלה ברצונו יתברך שמו לברוא את**

העולם, כדי להיטיב לברואיו ויכירו גדולתו, ויזכו להיות מרכבה למעלה להדבק בו יתברך".

והנה מה שסיים: **"ויזכו להיות מרכבה למעלה להדבק בו יתברך"**, הכוונה בזה שנתדבק בה' יתברך ללכת בדרכיו להיטיב לזולתנו, כמבואר בגמרא (שבת קלג.): **"ואנוהו, הוי דומה לו, מה הוא חנון ורחום, אף אתה היה חנון ורחום"**. ומזה נשכיל להבין כי שורש הקדושה הוא ללכת בדרכו של הקב"ה להטיב לזולתו.

אמר רבי עקיבא, זה כלל גדול בתורה". וצריך להבין דקדוק הלשון: **"כלל גדול בתורה"**, כי בודאי שזהו כלל גדול בתורה. וביאר הענין בדברי קדשו, על פי מה ששינינו בגמרא (ב"מ סב.):

"וחי אחיך עמך, שנים שהיו מהלכין בדרך, וביד אחד מהם קיתון של מים, אם שותין שניהם מתים, ואם שותה אחד מהם מגיע לישוב, דרש בן פטורא מוטב שישתו שניהם וימותו, ואל יראה אחד מהם במיתתו של חברו, עד שבא

אריז"ל: כוונת צדקה לבטל האות ק' של ק'ין מצד הרע ולקבל במקום זה אות ה' של ה'בל מצד הטוב

מהות הקדושה הוא התשוקה לעשות חסד לזולת, מהות הטומאה הוא הרצון לקבל ולא לתת

קין הביא מנחה בכוונה לקבל ברכת ה' ולא לתת, ואילו הבל השתוקק להביא גם את עצמו קרבן לה'

כשנותן צדקה לעני יכוון לבטל קליפת קין שביקש רק לקבל, ויתדבק בקדושת הבל שנתכוון להטיב לזולת

רבי עקיבא ולימד, וחי אחיך עמך, חייך קודמין לחיי חבריך".

הרי מבואר מדברי רבי עקיבא שבעניני גשמיות חייך קודמין משל חבריך, לפי זה שואל ה"חתם סופר" איך אפשר לקיים מצות: **"ואהבת לרעך כמוך"**, הלא לפי המבואר חייך קודמים לחיי חבריך. אלא אומר ה"חתם סופר" שמטעם זה מפרש רבי עקיבא: **"ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה"**, כלומר מה שאנו אומרים חייך קודמין הוא רק בעניני עולם הזה, אבל בתורה צריך לאהוב את חבריו כנפשו, ובלשון קדשו:

"אבל בחיי הנצחיי דהיינו בלימוד התורה, חייב ללמד אחרים אפילו הוא מבטל עצמו מלימודו, מכל מקום חייב ללמד עם אחרים, ועל כן אמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה, דבענין לימוד התורה הוא כלל גדול לאהוב חבריו כמוך, ומכל מקום לא אמר רק כמוך, כי על ידי זה שמלמד לאחרים גם הוא עושה מצוה ומזכה עצמו ושניהם שוים".

הרצון של הבל להקריב עצמו הרצון של קין לקבל מאחרים

מעתה יאיר לנו להבין שורש ההבדל בין הבל לקין, רק נקדים מה שכתוב (בראשית ד ג): **"ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה', והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן וישע ה' אל הבל ואל מנחתו, ואל קין ואל מנחתו לא שעה, ויחר לקין מאד ויפלו פניו, ויאמר ה' אל קין למה חרה לך ולמה נפלו פניך, הלוא אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ ואליך תשוקתו ואתה תמשל בו"**.

וצריך להבין מדוע באמת קיבל הקב"ה רק את קרבנו של הבל ולא של קין, ואם יש סיבה לכך מדוע לא מצינו בכתוב טעם לכך. אך באמת הטעם מפורש בכתוב באמרו: **"והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן"**, ודקדק ב"אגרא דכלה" על לשון הכתוב: **"והבל הביא גם הוא"**, ופירש בדברי קדשו:

"על דרך שכתוב (ויקרא א ב) אדם כי יקריב מכם, רצונו לומר כשאדם מקריב קרבן, מחויב להקריב גם נפשו במסירה לד' כאלו הוא שחוט כאלו הוא נשרף, וזהו שאמר והבל הביא גם הוא, רצונו לומר שהביא גם את עצמו קרבן לד' במסירות נפש".

הנה כי כן זהו ביאור ההבדל בין מנחת קין לקרבן של הבל, קין אכן הביא מנחה לה' אך הוא לא הביא את עצמו, ובכך נתגלה שכוונתו לא היתה באמת לתת לה' אלא לקבל ממנו, כלומר שנתכוון להביא מנחה לה' על מנת לקבל כדי שיתברך פרי אדמתו, אבל על הבל מעיד הכתוב: **"והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן"**, שהביא גם את עצמו יחד עם הקרבן, בחשבו שבאמת היה ראוי שיקריב את עצמו, אלא היות שאין הקב"ה חפץ בקרבן של אדם לכן הוא מביא תמורתו קרבן בהמה.

"הלא אם תיטיב" להיטיב ולא לקבל

והנה גילה הקב"ה לקין מדוע סירב לקבל מנחתו: **"ויאמר ה' אל קין למה חרה לך ולמה נפלו פניך, הלוא אם תיטיב שאת"**, כלומר אם כוונתך תהיה להיטיב לאחרים, כי אז תתעלה מעלה מעלה, **"ואם לא תיטיב"**, שכוונתך לא תהיה להיטיב לאחרים אלא על מנת לקבל, כי אז **"לפתח חטאת רובץ"**, כי זהו שורש החטא, הרצון לקבל ולא להשפיע, **"ואליך תשוקתו"**, היצר הרע משתוקק להכשילך בזה, אולם **"ואתה תמשל בו"**, אם תרצה תוכל לשלוט בו על ידי שתתן מעצמך לזולת.

מעתה יאיר לנו להבין ביאור הכוונה במצות צדקה, לשבור את הרגל השמאלית מהאות ק' של ק-ין, כדי שתחזור להיות אות ה' של ה-בל, כי היות ששורש הרע של קין הוא שהיה לו רצון רק לקבל ולא לתת, נמצא כי מה שהביא מנחה לה' היה בבחינת **"למשמאילים בה"** שלא לשמה, לכן גרם על ידי זה שנתארכה הרגל השמאלית של האות ה' ונעשית אות ק' של ק-ין.

על כן כאשר איש ישראל מקיים מצות צדקה לעניים, אשר בכך הוא נותן מהונו ורכושו שעמל על כך לאחרים, הנה הוא צריך לכוון בכך לשבור את רגל השמאלית מהאות ק' של ק-ין, שנתארכה על ידי שהיתה לו כוונה לקבל ולא לתת, ולהחזיר את האות ה' של ה-בל למקומה על ידי שמכוון לתת מעצמו לזולתו, והרי זה בבחינת מצוה **לשמה** – **לשם ה'**, שאין לקליפה שום יניקה מהרגל השמאלית של האות ק'.

כיון שבאנו לידי כך ירווח לנו להבין, מה שהזכיר הכתוב במצות צדקה דוקא שני האברים של הלב והיד: **"לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ידך מאחיך האביון"**, על פי המבואר בתיקוני זוהר (תיקון סט קד.) כי **הב"ל** הוא אותיות ה' עם **לב**, ויש לומר הרמז בזה כדי ללמדנו איך מסוגל אדם להיות בבחינת **הב"ל**, על ידי שיתן צדקה לא רק עם ה' אצבעות ידיו, אלא גם יצרף לתת לעני בכל כוונת **"לב"**, אשר על ידי זה מצטרף ה' עם לב לאותיות ה-בל, שהיתה כוונתו לתת ולא רק על מנת לקבל.

וזהו פירוש הכתוב: **"לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ידך מאחיך האביון"**, כלומר שתחבר את שני האברים **"לב"** עם ה' אצבעות ידך לתת צדקה ברוח נדיבה ונפש חפיצה, שזהו בבחינת ה-בל, ומוסיף הכתוב: **"נתון תתן לו"**, ומפרש רש"י: **"אפילו מאה פעמים"**, כדי לבטל בכך הרגל השמאלית של האות ק' שעולה בגימטריא מאה.

"ולא ירע לבבך בתתך לו, כי בגלל הדבר הזה", שביטלת האות ק' והחזרת האות ה' למקומה, **"יברכך ה' אלקיך בכל מעשיך ובכל משלח ידך"**, שהרי האות ה' היא השכינה שורש הקדושה שבה נברא העולם, והיא תשפיע לך שפע רב טוב בכל מעשיך ובכל משלח ידיך.